

EL DESIG ÉS LA MARCA DE LA NOSTRA IMPERFECCIÓ MORAL?

Aquesta qüestió s'ha debatut molt en història de la filosofia. A grans trets hi ha dues respostes possibles: la dels racionalistes i els utilitaristes, amb Plató i Bentham al capdavant, que no valoraren gaire el paper del desig. L'altra opció es la que defensen els emotivistes, en la tradició que prové d'Epicur i Hume que atorguen un paper central al desig i als sentiments.

1. PLATÓ, ELS RACIONALISTES CARTESIANS I BENTHAM RESPONEN QUE SÍ.

Al *Convit*, Plató explica que en l'origen dels temps només hi havia un únic sexe; però els déus tenien tanta por a la força d'aquests andrògins que van tallar-los per la meitat i des d'aleshores la sexualitat, i en general el desig, és la força brutal que porta els humans a cercar la unitat perduda. Inevitablement estem fets de desig. Rousseau a *La Nouvelle Héloïse* (1761) va escriure que *"L'home està fet per a voler-ho tot i aconseguir ben poca cosa"* (carta VIII).

El desig és la marca de la nostra imperfecció moral? Per a Plató, Descartes i Bentham la resposta ha ser clarament afirmativa. Quan els humans es regeixen per la raó, calculen i poden respondre amb lògica. En canvi, el desig és irracional, sembla que expressa les nostres pulsions inconscients i desendregades. Per tant, el desig constitueix una imperfecció, una feblesa de la natura. Desitjar ens torna contradictoris perquè el desig no té regles. En canvi, reprimir el desig ens fa racionals. Descartes proposava seguir la regla d'evidència i no acceptar més que allò "clar i distint" per tal de viure i conèixer racionalment. Bentham proposà una altra estratègia. Cal saber calcular, val a dir, sumar plaers i restar dolors a l'hora de prendre una decisió encertada – i per a ell és més bo el que té més utilitat per a més gent. Segons Bentham no importa si la nostra acció és motivada per motius egoistes (l'emoció, el diners) o per motius sublimes, perquè tots els desigs són imperfectes, subjectius, l'important és el càlcul.

2. EPICUR, HUME I ELS EMOTIVISTES RESPONEN QUE NO.

Un emotivista et respondrà que desitjar no és contrari a la naturalesa humana, sinó una expressió més de la nostra identitat moral.

Per a Epicur el fet que experimentem felicitat quan actuem moralment mostra que el desig és moralment bo; desitjar no expressa impotència. Ben al contrari. Ens ajuda a sentir-nos feliços i realitzats humanament. Hi ha desigs que són 'naturals i necessaris' i considerem savi que sap triar bé els desigs que l'omplen i el fan ser més plenament humà. Els desigs naturals i necessaris són bons i els no naturals i no necessaris (l'ambició, la persecució immoderada de la riquesa...) són dolents. Al savi li pertoca fer una "sàvia tria". El plaer que hem de desitjar és el que correspon a la conformitat amb la nostra naturalesa, conclou Epicur.

Preromàntics com Rousseau i romàntics com Schiller estarien d'acord a considerar que si algú no desitja res està mig mort i que refrenar el desig és poc humà, perquè el desig i els sentiments en general ens constitueixen com a éssers humans – encara que sovint experimentem el fracàs de la nostra recerca. Desitjar i sentir emocions seria el motor que ens ha permès ser creadors en tant que humans. El desig neix de la intimitat de la consciència i, per tant, és valuós per ell mateix.

Hume deia que l'ètica no són matemàtiques (no consisteix en una relació d'idees), però que en ètica tampoc no hi ha 'qüestions de fet': l'ètica parla del bé i del mal, del just i de l'injust que, en realitat, no són fets sinó emocions. Per la seva banda, Kant considerava que l'única cosa realment bona és la "bona voluntat", la voluntat o intenció de fer el bé universalment, més enllà de les conseqüències que pugui tenir l'acció -i que sempre estan, poc o molt, condicionades per les circumstàncies canviants.

Per a debatre:

- ✓ *Què hauria de valorar-se de manera primària en una acció moral, l'emoció que la provoca o les conseqüències del fet? Per què?*
- ✓ *Podem estar segurs de la bona intenció d'un agent? Sempre o només segons determinades condicions? Quines?*
- ✓ *Serveix de res tenir una bona intenció moral sense disposar d'una eina pràctica, política i jurídica, que la culmini? Busca algun exemple que serveixi per justificar la teva opinió.*
- ✓ *Et sembla que les coses són bones perquè ens emocionen? No ens pot emocionar també el vici? Per què?*
- ✓ *Per què dubtava Kant que totes les emocions fossin valuoses? Quin criteri proposava per valorar una emoció? Hi ha algun criteri més, a part del kantianisme, que cal fer servir per valorar moralment una emoció? – si és que n'hi ha algun. O potser no n'ha cap?*